

DECLARACIÓ SOBRE EL GÈNERE GRAMATICAL

El Departament de Filologia Catalana i Lingüística General de la Universitat de les Illes Balears, davant la situació de confusió creada al voltant del tractament del gènere gramatical en documents emesos per diferents instàncies, molt especialment l'administració pública i el món educatiu, vol manifestar les consideracions següents:

Algunes propostes formulades sobre el gènere gramatical, el denominat llenguatge no sexista, es basen en una encomiable voluntat de reflectir la igualtat entre homes i dones, però es formulen a partir d'un coneixement insuficient del funcionament de les estructures lingüístiques, per la qual cosa descansen sobre nocions científiques falses. En efecte, la ciència lingüística, basant-se en el concepte de marca, deixa ben establert que la llengua catalana i les altres llengües romàniques tenen un sistema gramatical en què la categoria del gènere constitueix una oposició en què un dels dos gèneres funciona regularment com a terme no marcat quant al sexe (l'anomenat masculí) i l'altre com a terme marcat (que és només el femení). Les prevencions contra el gènere no marcat vénen del fet que aquest gènere ha estat anomenat tradicionalment *masculí*, una convenció terminològica que en el parlar corrent i en l'àmbit de la lingüística es manté pel pes del costum, però que no lleva al gènere dit masculí la seva naturalesa de categoria comuna sempre que hom es refereixi a persones el sexe de les quals no es vulgui especificar. L'existència i l'ús de les formes no marcades de cap manera no poden ser considerats llenguatge sexista i llenguatge discriminatori, precisament per la seva condició de formes no marcades quant al gènere i, per tant, inclusives dels dos sexes. Al contrari, les construccions que introdueixen artificiosament la segregació de gèneres en el discurs (per exemple, *els nins i les nines juguen plegats i plegades*) atempten contra el bon ús de la llengua, consagrat no sols en les gramàtiques, sinó també en la nostra tradició literària, fins i tot en les obres que més conspícuament han expressat la necessitat d'igualtat entre dones i homes. Per altra banda, són habituals les incoherències en documents que alteren l'ús normatiu i tradicional del gènere quan es pot referir a persones. Aquestes incoherències poden arribar, fins i tot, a crear dubtes d'aplicació de disposicions normatives si l'interpret suposa que la segregació de gèneres s'hi introdueix de manera voluntària i significativa (per exemple *Convocatòria d'ajuts per a famílies amb fills i filles menors de tres anys*).

Ateses aquestes consideracions, consideram que la pràctica del gènere gramatical s'ha d'ajustar als criteris que exposam a continuació, els quals haurien de ser els següents sempre en la documentació de l'administració i en la llengua pública en general:

1. Sempre que un text es refereixi a una persona concreta cal usar el gènere corresponent al sexe d'aquesta persona, si el mot té flexió de gènere: *el rector, la rectora, el ministre, la ministra, l'advocat, l'advocada, el jutge, la jutgessa*, etc.
2. Quan ens referim a persones indeterminades utilitzant un nom en singular, aquest nom, en la forma dita masculina, té la condició de forma no marcada: *atenció al ciutadà, drets del consumidor, drets d'autor*, o, en documents administratius, *el sotasignat o l'interessat*.
3. Per a referir-se a qualsevol col·lectiu d'homes i dones cal utilitzar les formes no marcades de manera sistemàtica: *els professors, els alumnes, els estudiants, els signants, els destinataris*, etc. No s'han d'usar les formes dobles (*els professors i les professores* o *els professors/les professores*) ni paraules abstractes o noms d'institucions que poden dur a confusió. No és el

mateix *el gerent o la gerent i la gerència, el secretari o la secretària i la secretaria*, etc. I per al bé de la claredat convindria reforçar la diferència de significat tradicional entre parelles com *els ciutadans i la ciutadania* (propietat o condició que tenen els ciutadans). Així mateix, en català les paraules *professorat i alumnat* (com a conjunts de professors i alumnes) són un calc de les corresponents castellanes, i el model de llengua de l'administració pública i de les instàncies educatives, que ha de ser genuí, hauria de prescindir de la segona i reservar la primera per al significat que té en la majoria de llengües romàniques (l'exercici, la funció i el càrrec del professor).

4. Cal distingir els càrrecs referits a persones concretes i els càrrecs com a figura. En el primer cas s'ha d'usar el gènere pertinent (*la Rectora ha inaugurat...*, *Cessament de la directora X*), mentre que en el segon s'ha d'usar la forma no marcada (per exemple, en els Estatuts, *el Rector és el màxim responsable...*, *el Síndic de Greuges vetlarà per...*). Les referències a places o ocupacions s'han de fer amb la forma no marcada (*Es convoca una plaça de tècnic especialista...*).

5. En l'expedició de títols, o en les referències a aquests, s'ha de fer constar la forma no marcada: *Títol de Graduat en Geografia, Títol de Doctor en Física, Títol de Mestre Artesà*, etc. La raó és que es tracta de nocions fixades, independents del sexe del titulat, de manera semblant a la invariabilitat dels termes *drets d'autor o tinent de batle*.

Aquest document ha estat aprovat per la Comissió Tècnica d'Assessorament Lingüístic (CTAL) del Departament de Filologia Catalana i Lingüística General, per unanimitat, el dia 16 d'abril de 2018. Ratifica i revisa el document similar aprovat el dia 26 de juny de 2009.

La CTAL és integrada per tots els lingüistes del Departament.